

УДК 811.111: 81'373.611

ІНОВАЦІЙНА СЕМАНТИКА АМЕРИКАНСЬКОГО СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ТЕРМІНА

Наталія Кемська

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра іноземних мов для гуманітарних факультетів,
вул. Дорошенка, 41, кімн. 111, 79000, Львів, Україна
тел.: 032 239 41 76*

*e-mail: nataliekemaska@hotmail.com
<https://orcid.org/0009-0000-0165-9921>*

Стаття присвячена дослідженню процесам формування фразеологічних неологізмів терміносполучень американської суспільно-політичної терміносистеми (далі – АСПТ), а також способам і механізмам фразеологізації, структурно-семантичним параметрам нової фразеології. Зазначено, що значна кількість семантичних неологізмів виникла внаслідок метафоризації, завдяки розширенню семантичного потенціалу самого терміна. **Стверджуємо, що неологічне, метафоричне термінотворення експлікує не-стандартні вторинні смисли, відмінні від традиційних первинних.**

Неологізм трактуємо як слово, що за єдністю форми та змісту, порівняно зі зафіксованими в лексикографічних джерелах, інтернет-ресурсах термінними одиницями, є новим і входить в узус фахової мови, тобто лексична одиниця, що більшість спеціалістів певної галузі науки сприймає як нову протягом деякого часу. Процес утворення неологізмів АСПТ зумовлений перш за все когнітивним фактором, тобто яскраво вираженою пізнавальною діяльністю фахівця, спрямованою на адекватне сприйняття спеціальної інформації. Саме термінолексичний фонд є тою компонентою фахової мови, якому притаманні перманентні зміни, що пояснюються новими когнітивними та комунікативними потребами фахівців.

Аналізований матеріал засвідчив, що неологізми АСПТ є одним із основних джерел збагачення лексичного фонду сучасної суспільно-політичної сфери. Переосмислення семантики наявних у мові лексем відбувається за загальномовними законами, які зумовлюють появу нових значень, сферу функціонування, звуження чи розширення семантики термінів. У праці підсумовано, що АСПТ насичує тексти неологічними й емоційно-експресивними засобами, де прагматична інтенція відіграє ключову роль. Зазвичай суспільно-політичний термін відзначається логічністю та структурованістю, семантичною наповненістю з усталеними фразеологізмами, ідіомами, абривіатурами тощо.

Підсумовано, що численні слова-неологізми з'являються як термінні еквіваленти до нових комунікативних актів у суспільно-політичній сфері.

Ключові слова: неологізм, неологічне термінотворення, фразеологічні неологізми, семантичний неологізм, значення та смисли терміна, суспільно-політична терміносистема.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ufl.2026.21.5161>

Формулювання проблеми полягає у тому, щоб проаналізувати структуру, семантику та функціонування суспільно-політичних термінів-неологізмів у тлумачних словниках, корпусах, інтернет-ресурсах, виявити смислотвірний потенціал неологічного значення у спеціальних текстах сучасної англійської мови. Серед механізмів і методик дослідження виокремлюємо: виявлення нових слів-термінів, їх правильне тлумачення, значення, формулювання нових тенденцій розвитку мови на підставі нових мовних одиниць, визначення способів їх утворення.

Актуальність теми. Суспільно-політична термінологія в сучасному глобалізованому світі розвивається найдинамічніше. Досліджувана проблематика інноваційних процесів у термінолексичній американської суспільно-політичної терміносистеми є доволі актуальною, з огляду на її роль у науково-технічному та суспільно-політичному напрямках.

Науково-технічний прогрес поповнює спеціальну мову новими суспільно-політичними поняттями, термінами та неологізмами. Мінливість буття у фаховій мові виражається в новому мовному членуванні світу в категоризації картини світу, що спонукає до виникнення лексичних засобів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наш час англійська мова частіше «експортує» слова-терміни в інші романо-германські мови, аніж «імпортує» їх що, відображає у фаховій мові потреби суспільства у вираженні нових понять, які є своєрідним продуктом розвитку науки, техніки, культури, суспільних відносин тощо [3].

У цій науковій статті аргументуємо думку про те, що для належного розуміння суті функціонально-прагматичних досліджень суспільно-політичної терміносистеми (далі СПТ), необхідно проаналізувати не лише її морфологічну будову, семантичні особливості, але й інноваційні процеси, що відрізняють його від загальноновживаних слів та збагачують особливості контекстуального функціонування у спеціальному контексті.

На думку сучасних дослідників поява нових СПТ здійснюється за такими ж законами що як і загальнолітературна мова (Ю. Зацний [2], А. Приходько [7 : 163–182]).

Аналіз найгрунтовніших досліджень СПТ засвідчує, що на сьогодні відсутній комплексний аналіз його структури та лексико-семантичного потенціалу. Вивчення нової лексики суспільно-політичної терміносистеми дає підставу мовити про зміну концептуальної картини світу, лексичної (мовної) картини, фрагментів суспільного досвіду, що потребують лексико-терміної фіксації, а також впливають на утворення та узус нових термінологічних одиниць.

Для того, щоб нова суспільно-політична лексика закріпилась у фаховій мові, а її неологічна семантика стала доступною фахівцеві відповідної сфери, потрібно чимало часу. Адже значна кількість нових слів-термінів та необхідність їх фіксування, стандартизації, кодифікації зумовили утворення особливої галузі неології – науки про неологізми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття *neologism* – «неологізм» – це вигадане або недавно утворене слово-термін, яке набуло поширення в суспільстві, що позначає нове спеціальне поняття (стійке терміносполучення) за формою або за змістом. Тобто *неологізмом* називаємо новоутворений термін, авторське слово або фразу, що перебувають у процесі входження в загальний узус, однак ще не включені до державного стандарту реєстрації загальноновживаної мови (розрядка наша): *to reach global consensus* – досягти глобального консенсусу, *nuclear arsenal – ISIS – Islamic state of Iraq and al-Sham – a collection of red states and blue states* – угруповання червоних і синіх штатів, *Ісламської держава Ірак та Аль-Шам* [11].

Спеціальна суспільно-політична терміносистема поповнюється, абсорбуючи нові поняття у процесі розвитку сучасного науково-технічного прогресу. Критично оцінивши наукові праці з тематики терміної неології трактуємо неологізм як слово, що за єдністю форми та змісту, порівняно із зафіксованими в лексикографічних джерелах, інтернет-ресурсах термінними одиницями, є новим і входить в узус фахової мови, тобто лексична одиниця, що більшість спеціалістів певної галузі науки сприймає: *mélange-millennium* – суміш тисячоліття, *tough sanctions – жорсткі санкції*, *menace* – загроза, *paramount* – *першорядне значення*, *appearance discrimination* – *дискримінація за зовнішністю*, *diversity* – *расово-етнічна та культурна різноманітність* [11].

Серед досліджуваної суспільно-політичної термінолексики переважають но-

мінації, нові і за формою, і за змістом. Аналіз нових номінативних одиниць за способом творення засвідчує, що у фаховій мові останніх десятиліть домінують морфологічні неологізми, одиниці, створені за зразками, що вже існують у фаховій підмові. Отже, трансформації, які поєднують новизну форми зі змістом, який передавався раніше іншою формою, з'являються у процесі мовних контактів, а також через морфологічне творення.

Використання неологізмів носіями суспільно-політичної мови у досліджуваній сфері дає змогу вплинути на аудиторію, адже в еру цифрових технологій нові, так би мовити, модні терміни у виступах політиків перманентно поширюються в соціальних мережах і в такий спосіб переконливо рекламують політичного діяча. Так, яскравим прикладом жорстокої конкуренції за владу були президентські вибори у США 2020-го р., де змагалися представники Демократичної та Республіканської партій – Джо Байден і Дональд Трамп. **Промови цих відомих політиків характеризуються** відмінними мовними особливостями, стратегіями та тактиками маніпулювання виборцями, задля отримання голосів електорату.

Як засвідчує аналізований фактологічний матеріал, в основі творення неологізмів сучасної американської суспільно-політичної сфери, задіяно низку термінової засобів, де чимало терміноодиниць, на позначення АСПТ мають статус неологізмів, тобто нових термінів.

У науковій розвідці ми намагалися здійснити інтегрований, лінгвокогнітивний, структурно-семантичний та прагмалінгвістичний аналізи інновацій сучасної англійської мови. Для цього терміни неологізми традиційно розподіляємо на: *загальнонаукові*, сферою вживання яких є майже усі галузеві термінології *екстрагалузеві* та *інтрагалузеві*. Збільшення ролі нової лексики та фразеології у збагаченні словникового складу сучасної англійської суспільно-політичної лексики потребує аналізу його інноваційних процесів. Тут завдання полягає у тому, щоб виявити особливості формування фразеологічних неологізмів і стійкість терміносполучень АСПТ, а також способи і механізми фразеологізації, структурно-семантичні параметри нової фразеології тощо.

Утворення неологізмів зумовлене перш за все когнітивним фактором, тобто яскраво вираженою пізнавальною діяльністю фахівця, спрямованою на адекватне сприйняття спеціальної інформації. За місцем яке АСПТ неологізми обіймають у відповідній функціонально-термінологічній групі класифікуємо їх як самостійні або первинні. Основний корпус цих термінів формують не ізольовані слова-терміни, чи іншомовні «вкраплення», а нові терміноодиниці, які мають потужний терміновоїрний і функціональний потенціал. Тобто, вони служать вихідним фондом для подальшого неологічного термінотворення, і як зазвичай, виступають у складі груп однокореневих одиниць [9 : 33–37]. Сюди передусім зараховуємо інтернаціональні терміни, в котрих суспільно-політичне значення є їх синонімами *job killing regulations* – *правила, що негативно впливають на виробничий процес*, *tax cuts* – *зниження податків*, *to apply for asylum* – *подаватися на статус біженця* [12].

Характерна особливість таких термінів-неологізмів полягає в тому, що незважаючи на сумісність кількох значень у тому самому терміні, в них суспільно-політичне значення есплікується як ключове на базі якого утворюються інші АСПТ. Є чимало мовних фактів, які свідчать про те, що запозичені терміни-неологізми повертаються, так би мовити, *boomerang* – *бумерангом* у мову-джерело, вже зазнавши семантичних

особливостей мови-донора [6 : 71–79; 10]. Для прикладу, (фр.) *entervue*, яке ввійшло в англійську мову перетворилося у ньому на *interview*; і повернулося у французьку мову вже як самостійна лексема зі значенням і формою, що адаптувалась в англійській мові.

До другої групи усталених СПТ неологізмів зараховуємо ті, що запозичені в «готовому вигляді» і вже з самого початку функціонують в англійській мові. Це терміни утворені від нетермінологічних основ, що не відносяться до СПТ, тобто «старі запозичення» котрі отримали суспільно-політичне значення в результаті пізніших міжмовних впливів [8].

З огляду на той факт, що американська суспільно-політична терміносистема зазнає перманентного впливу неологічних процесів, то поняття «семантичний неологізм» набуває для неї принципового значення у понятійному апараті наукової праці: *suffrage* – *виборче право*; *universal suffrage* – *загальне виборче право*; *passive electoral right* – *пасивне виборче право* [11].

Емпіричний аналіз англійської СПТ свідчить, що значна кількість її семантичних неологізмів виникла внаслідок метафоризації, завдяки розширенню семантичного потенціалу самого терміна [5 : 78–83]. Вважаємо, що неологічне, метафоричне термінотворення експлікує нестандартні смисли, відмінні від традиційних. У досліджуваному фактологічному матеріалі виокремлюємо два різновиди неологічного метафоричного термінотворення: значення зумовлені потребою номінації нових термінологічних явищ (номінативно-когнітивна метафора) і нові значення, зумовлені потребою емоційно-експресивного оновлення лексики (експресивна метафора): *its through the roof* – *стати дуже сердитим, збентежитися*, *to rise to a very high level* – *піднятися до високого рівня* [12].

Відтак, можемо стверджувати, що нові термінологічні номінації головню утворюються та поповнюються у результаті метафоричних і метонімічних перенесень із зміною їх семантичного обсягу. Зокрема фразеологічні одиниці (ФО) заповнюють лакуни в системі номінації терміна СПТ, надають йому особливий емоційної виразності, більшої експресії, образності, яскравого стилістичного забарвлення. Наведемо низку прикладів: *the principle of collective security* – *принцип колективної безпеки*; *call spade a spade* – *називати речі своїми іменами*; *scapegoat* – *козел відпущення* («*цап відбувайло*») [12].

Як засвідчує теоретико-практичний аналіз емпіричного матеріалу, саме суспільно-політична та економічна галузі є сферами виникнення і функціонування найбільшої кількості інновацій, хоча англійська мова і є багатим джерелом поповнення термінного фонду інших мов європейського ареалу [1 : 119–123]. Адже саме термінний корпус є тою компонентою фахової мови, якому притаманні перманентні зміни, що пояснюються новими когнітивними та комунікативними потребами фахівців. Тобто, численні нові слова-неологізми, з'являються як термінні відповідники до нових комунікативних актів.

Еволюція фахової мови значно зумовлена розвитком її термінотвірної системи, становленням нових структурних моделей, зміною наявних, збільшенням чи зменшенням їх продуктивності та іншими факторами [4]. Фактично, жодна нова галузь науки не функціонує без наявності неологізмів та їх нових інтерпретацій для пояснення та опису реалії сьогодення по-новому, які відповідно вимагають нових термінів і понять.

Безперечно, не викликає сумніву те, що неологізми – це знаки креативного процесу і навіть на сьогодні немає одностайного розв'язання питання: за яким поняттям можна закріпити неологізм, які критерії залучення тієї чи іншої термінної одиниці до неологізмів. Спеціалісти у галузі неології, виокремили як ключове

питання узагальнення і систематизацію теоретичних напрацювань, з'ясування між-дисциплінарних зв'язків (як з лінгвістичними, так і з нелінгвістичними науками), особливо із термінотворення, етимології, семасіології, лексикології, стилістики, соціології, соціо- та психолінгвістики тощо.

Висновки. Отже, беручи до уваги вищезазначене, стверджуємо що лексико-семантичний, лінгвокогнітивний розвиток СПТ йде як шляхом оновлення термінологічного корпусу, так і зазнає змін у значенні СПТ його семантичного наповнення збагачення. Продуктивним способом формування неологічної СПТ безперечно є іншомовні запозичення. Як висновок, можемо констатувати, що нові термінологічні номінації головно утворюються та поповнюються у результаті метафоричних і метонімічних перенесень із зміною їх семантичного обсягу та експлікаційного потенціалу.

Зокрема, фразеологічні одиниці (ФО) заповнюють лакуни в системі номінації терміна СПТ, надають йому особливої емоційної виразності, більшої експресії, образності, яскравого стилістичного забарвлення. Емпіричний аналіз англомовної СПТ свідчить, що значна кількість її семантичних неологізмів виникли у результаті метафоризації, завдяки розширенню семантичного потенціалу самого терміна. Вважаємо, що неологічне, метафоричне термінотворення експлікує нестандартні смисли, відмінні від традиційних.

Отже, в окресленій науковій розвідці здійснено інтегрований, лінгвокогнітивний, структурно-семантичний та прагмалінгвістичний аналізи термінних інновацій сучасної англомовної СПТ. Функціональні характеристики термінологічного новоутворення англійської СПТ трактуємо залежно від категорії спеціалізації значення терміна.

Підсумовуючи викладене, можемо аргументувати, що сфера СПТ динамічно розвивається, а отже виникає усе більше неологізмів і власне ця галузь науки потребує у *перспективі* подальшого лінгвістичного дослідження у площині її семантичного, термінотвірного, когнітивного та прагмалінгвістичного аспектів. Здійснене дослідження також окреслює перспективи подальшого аналізу лінгвокультурологічних і лінгвопрагматичних параметрів функціонування інноваційних одиниць СПТ в різних варіантах сучасної американської суспільно-політичної терміносистеми.

Список використаної літератури

1. Дудок Р. І. Термін та його структурно-семантичний потенціал. *Вісник Сумського держ. ун-ту ім. А.С.Макаренка. Серія : Філологічні науки.* 2006. Вип. 3. № 87. С. 119–123.
2. Зацний Ю. А., Янков А. В. Інновації у словниковому складі англійської мови початку ХХІ століття : англо-український словник : словник неологізмів. Вінниця : Новакнига, 2008. 360 с.
3. Кияк Т. Р. Запозичення та інтернаціоналізми у фахових мовах. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка.* 2006. Режим доступу : <http://eprints.Zu.Edu.Ua/1068/1/06ktpifm.Pdf>
4. Клименко Л. Продуктивні моделі творення неологізмів. *Вісник Прикарпатського університету. Серія : Філологія.* 2001. Вип. 7. 71 с.
5. Колоїз Ж. В. До питання про диференціацію основних понять неології. *Вісник Запорізького національного ун-ту. Серія : Філологічні науки.* Запоріжжя, 2002. Вип. 3. С. 78–83.
6. Косович О. В. До питання про суть неологізму в сучасній лінгвістиці. *Записки з германської філології.* 2012. Вип. 2. С. 71–79.
7. Приходько Г. І., Радіонова К. С. *Структурно-семантичні параметри стійких компаративних одиниць англійської мови.* Запоріж. нац. ун-т. Суми, Університетська книга, 2022. С. 163–182.

8. Приходько Г. І., Новікова Т., Бораковський Л. А. The Comparative Analysis of the English and German Term Formation in Legislative Documents (Based on the Schengen Border Code). *International Journal of Society, Culture and Language*. 2021. Vol. 9. No. 3. С. 73–81.

9. Тегливець Ю. В. Неологізми суспільно-політичної лексики. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 22/2. С. 33–37.

10. Янков А. В. Соціально-політичні неологізми та оказіоналізми в американському варіанті англійської мови: структура–семантика–функціонування : автореф. дис. .... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови». Львів, 2004. 20 с.

11. *Encyclopaedia Britannica*. www.britannica.com *Encyclopedia of Language and Linguistics*. 2nd ed. Elsevier, November 2005. Режим доступу : <http://www.sciencedirect.com>

12. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / A. S. Hornby. Sixth Ed. Oxford: Oxford University Press, 2000. 578 p.

References

1. Dudok R. I. Termin ta yoho strukturno-semantychnyi potentsial. *Visnyk Sumskoho derzh. un-tu im. A.S. Makarenka. Seriya : Filolohichni nauky*. 2006. Vyp. 3. № 87. S. 119–123.

2. Zatsnyi Yu. A., Yankov A. V. Innovatsii u slovnykovomu skladi anhliiskoi movy pochatku KhKhI stolittia : anhlo-ukrainskyi slovnyk : slovnyk neolohizmiv. Vinnytsia : Novaknyha, 2008. 360 s.

3. Kyiak T. R. Zapozychennia ta internatsionalizmy u fakhovykh movakh. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka*. 2006. Rezhym dostupu : <http://eprints.Zu.Edu.Ua/1068/1/06ktpifm.Pdf>

4. Klymenko L. Produktivni modeli tvorennia neolohizmiv. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Seriya : Filolohiia*. 2001. Vyp. 7. 71 s.

5. Koloiz Zh. V. Do pytannia pro dyferentsiatsiiu osnovnykh poniat neolohii. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho un-tu. Seriya : Filolohichni nauky. Zaporizhzhia*, 2002. Vyp. 3. S. 78–83.

6. Kosovych O. V. Do pytannia pro sut neolohizmu v suchasni linhvistytsi. *Zapysky z hermanskoj filolohii*. 2012. Vyp. 2. S. 71–79.

7. Prykhodko H. I., Radionova K. S. Strukturno-semantychni parametry stiikykh komparatyvnykh odynyts anhliiskoi movy. Zaporiz. nats. un-t. Sumy, Universytetska knyha, 2022. S. 163–182.

8. Prykhodko H. I., Novikova T., Borakovskiy L. A. The Comparative Analysis of the English and German Term Formation in Legislative Documents (Based on the Schengen Border Code). *International Journal of Society, Culture and Language*. 2021. Vol. 9. No. 3. S. 73–81.

9. Tehlivets Yu. V. Neolohizmy suspilno-politychnoi leksyky. *Zakarpatski filolohichni studii*. 2022. Vyp. 22/2. S. 33–37.

10. Iankov A. V. Sotsialno-politychni neolohizmy ta okazionalizmy v amerykanskomu variantu anhliiskoi movy: struktura–semantyka–funktsionuvannia : avtoref. dys. .... kand. filol. nauk : spets. 10.02.04 «Hermanski movy». Lviv, 2004. 20 s.

11. *Encyclopaedia Britannica*. www.britannica.com *Encyclopedia of Language and Linguistics*. 2nd ed. Elsevier, November 2005. Rezhym dostupu : <http://www.sciencedirect.com>

12. Oxford Advanced Learners Dictionary of Current English / A. S. Hornby. Sixth Ed. Oxford: Oxford University Press, 2000. 578 r.

INNOVATIVE SEMANTICS OF THE AMERICAN SOCIO-POLITICAL TERM

Natalia Kemska

*L'viv National University of Ivan Franko
Department of Foreign Languages for the Humanities
Doroshenka St., 41, room 111, 79000, Lviv, Ukraine
phone: 032 239 41 76
e-mail: nataliekemska@hotmail.com
<https://orcid.org/0009-0000-0165-9921>*

The article is devoted to the peculiarities of the formation of phraseological neologisms and the stability of socio-political terminology (SPT) term combinations, as well as the ways and mechanisms of phraseologisation, structural and semantic parameters of the new phraseology, a significant number of its semantic neologisms have arisen as a result of metaphorisation, due to the expansion of the semantic potential of the term itself. We believe that neological and metaphorical term formation expresses non-standard meanings that differ from the traditional ones.

We interpret a neologism as a word that, in terms of the unity of form and content, compared to the term units recorded in lexicographical sources and Internet resources, is new and is part of the vocabulary of the professional language, i.e. a lexical unit that has been perceived as new for some time by the majority of specialists in a particular field of science. The formation of SPT neologisms is primarily due to the cognitive factor, i.e. the pronounced cognitive activity of a specialist aimed at adequate perception of special information. It is the terminological corpus that is the component of the professional language that is subject to constant changes due to the new cognitive and communicative needs of specialists. Thus, numerous new words-neologisms appear as urgent correspondences to new communicative acts.

The analysed material has shown that neologisms of the SPT are one of the main sources of enrichment of the lexical fund of the modern socio-political sphere. The reinterpretation of the semantics of existing lexemes in the language is carried out according to general linguistic laws, which determine the emergence of new meanings, the sphere of functioning, and the narrowing or expansion of the semantics of SPT. The work concludes that socio-political terms saturate texts with neological and emotionally expressive means, where pragmatic intention plays a key role. Usually, a socio-political term is characterised by logic and structure, semantic richness with established phraseologisms, idioms, abbreviations, etc.

Thus, it is concluded that numerous new neologisms appear as term equivalents to new communicative acts in the socio-political sphere.

Key words: neologism, neological term formation, phraseological neologisms, semantic neologism, meaning and senses of the term.

*Стаття надійшла до редакції 03.02.2026
доопрацьована 07.02.2026
прийнята до друку 10.02.2026*